

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 4/2010-45

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 20. januára 2010 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. I. M., poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, B., zastúpeného advokátom JUDr. J. B., B., vo veci namietaného porušenia základných práv nebyť odňatý zákonnému sudcovi a na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 1 M Obdo V 22/2008 v dôsledku vydaného opatrenia predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. Spr. 162/2009-20 z 24. septembra 2009 o zmene rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2009 v časti II Obchodnoprávne kolégium a jeho bodov 6 a 7 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. I. M., poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, ako podanú zjavne neoprávnenou osobou **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 30. novembra 2009 doručená sťažnosť Ing. I. M., poslanca Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základných práv nebyť odňatý zákonnému sudcovi a na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 1 M Obdo V 22/2008 v dôsledku vydaného opatrenia predsedu najvyššieho súdu č. Spr. 162/2009-20 z 24. septembra 2009 o zmene rozvrhu práce najvyššieho súdu na rok 2009 v časti II Obchodnoprávne kolégium a jeho bodov 6 a 7 (ďalej len „opatrenie predsedu“). V súvislosti s uvedenou zmenou opatrenia predsedu došlo k výmene dvoch členiek senátu O-V sudkyň JUDr. Z. Ď. a JUDr. J. Z. za sudkyne JUDr. A. P. a JUDr. D. L., a to aj vo veciach, ktoré boli pridelené a nevybavené do účinnosti tohto opatrenia.

2. Sťažovateľ uviedol, že okrem iných doručil 24. novembra 2008 Generálnej prokuratúre Slovenskej republiky (ďalej len „generálna prokuratúra“) podnet na podanie mimoriadneho dovolania v tzv. kauze T. Aj na podklade tohto podnetu podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) 2. decembra 2008 mimoriadne dovolanie č. k. VI/2 Pz 687/08-4 proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 29 Cb 1/00 z 1. marca 2007, ako aj proti rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 141/2007 zo 7. augusta 2007. V tejto súvislosti uviedol, že *„Doplnenie dôvodov mimoriadneho dovolania Generálneho prokurátora... zo dňa 27. 1. 2009... zaslal sťažovateľovi Najvyšší súd... dňa 9. 2. 2009“*. *Z uvedeného sťažovateľ dôvodil, „že je účastníkom konania... sp. zn. 1M Obdo V22/2008 ... v zmysle § 243i ods. 1 O. s. p. platí, že mimoriadne dovolanie sa zasiela na vyjadrenie iba účastníkom konania. Je teda zrejmé, že Najvyšší súd... považuje sťažovateľa za účastníka konania 1M Obdo V22/2008. Na právo sťažovateľa podať túto ústavnú sťažnosť pritom nemá vplyv ani skutočnosť ak bol len osobou dotknutou rozhodnutiami napadnutými mimoriadnym dovolaním..., za ktorú ho považuje generálny prokurátor... /pozri napr. doplnenie dôvodov mimoriadneho dovolania zo dňa 27. 1. 2009/. Sťažovateľ... zastáva názor, že... osoby dotknuté... aj osoby poškodené rozhodnutím súdu, ktoré neboli účastníkom súdneho konania*

a ktoré úspešne podali podnet na podanie mimoriadneho dovolania... majú v konaní súdu o podanom mimoriadnom dovolaní právo na súdnu a inú právnu ochranu... ako aj právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi...“. V tomto ohľade sťažovateľ poukázal aj na ustanovenie § 148a ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OSP“) a na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/04.

3. Sťažovateľ vecne namietal, že vydaním opatrenia predsedu došlo k zmene v obsadení senátu, ktorý koná vo veci sp. zn. 1 M Obdo V22/20081 (bod 1 in fine), a preto došlo k odňatiu práva sťažovateľa jeho zákonnému sudcovi (čl. 48 ods. 1 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru), ako aj k porušeniu práva sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov (čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 6 ods. 1 dohovoru). Uvedenú argumentáciu sťažovateľ v ďalšom podrobne právne rozviedol.

4. Sťažovateľ žiadal ústavný súd, aby dočasným opatrením odložil vykonateľnosť napadnutých časti opatrenia predsedu a následne, aby rozhodol týmto nálezom:

«Ustanoveniami opatrenia Predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. 9. 2009 Spr. 162/2009-20 o zmene Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2009 v časti II. Obchodnoprávne kolégium:

v bode 6. v znení: „Na strane 31 v senáte O-V sa vypúšťajú JUDr. Z. Ď. a JUDr. J. Z. a pod poradové číslo 3. sa vkladá JUDr. A. P. a pod č. 5 JUDr. D. L. V časti náhradníci sa vypúšťa JUDr. A. P. a pod č. 9 sa vkladá JUDr. J. Z. a v poznámke 1) sa v druhom riadku namiesto č. 1 - 5 uvádza č. 1 - 4.“ a

a v bode 7. v znení „Veci, ktoré boli pridelené a nevybavené do účinnosti tohto opatrenia v senáte O-V preberie JUDr. D. L. veci od JUDr. J. Z. a JUDr. A. P. preberie veci od JUDr. Z.Ď. a to aj vtedy, ak bol určený termín pojednávania na čas po nadobudnutí účinnosti tohto opatrenia“,

došlo v konaní vedenom pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. 1M Obdo V22/2008 k porušeniu základného práva Ing. I. M. nebyť odňatý zákonnému sudcovi, garantovaného čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky ako aj k porušeniu čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd ako aj k porušeniu základného práva Ing. I. M. na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov,

garantovaného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ustanovenia opatrenia Predsedu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 24. 9. 2009 Spr. 162/2009-20 o zmene Rozvrhu práce Najvyššieho súdu Slovenskej republiky na rok 2009 v časti II. Obchodnoprávne kolégium:

v bode 6. v znení: „Na strane 31 v senáte O-V sa vypúšťajú JUDr. Z. Ď. a JUDr. J. Z. a pod poradové číslo 3. sa vkladá JUDr. A. P. a pod č. 5 JUDr. D. L. V časti náhradníci sa vypúšťa JUDr. A. P. a pod č. 9 sa vkladá JUDr. J. Z. a v poznámke 1) sa v druhom riadku namiesto č. 1 - 5 uvádza č. 1 - 4.“ a

v bode 7. v znení „Veci, ktoré boli pridelené a nevybavené do účinnosti tohto opatrenia v senáte O-V preberie JUDr. D. L. veci od JUDr. J. Z. a JUDr. A. P. preberie veci od JUDr. Z. Ď. a to aj vtedy, ak bol určený termín pojednávania na čas po nadobudnutí účinnosti tohto opatrenia“,

sa zrušujú.

Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný nahradiť sťažovateľovi všetky trovy konania do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.»

II.

5. Ústavný súd listom z 18. decembra 2009 vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby v stanovenej lehote doručil podnet sťažovateľa na podanie mimoriadneho dovolania adresovaný generálnej prokuratúre a aby prípadne predložil ďalšie dôkazy podporujúce ich argumentáciu o aktívnej legitímácii sťažovateľa v konaní pred ústavným súdom. Sťažovateľ (prostredníctvom jeho poslaneckého asistenta) listom doručeným ústavnému súdu 23. decembra 2009 doručil požadovaný podnet „*a ako nepriamy dôkaz aktívnej legitímácie kópiu listu Najvyššieho súdu p. M.*“. Z obsahu doručeného podnetu sťažovateľa na podanie mimoriadneho dovolania z 24. novembra 2008 (i) okrem iného vyplýva, že sťažovateľ ho podal „*ako osoba dotknutá /ako bývalý minister/ a poškodená /ako občan a zároveň volený zástupca občanov/*“. Listom z 9. februára 2009 vec prejednávajúci predseda senátu (ii) zaslal sťažovateľovi „*doplnenie dôvodov mimoriadneho dovolania na vyjadrenie v lehote 60 dní*“.

6. V rámci prípravy na predbežné prerokovanie sťažnosti si ústavný súd vyžiadal na vec sa vzťahujúci súdny spis sp. zn. 1 M Obdo V 22/08, z ktorého (v rozsahu svojho procesného rozhodovania) zistil, že

- okrem sťažovateľa [bod 5(i)] podali v predmetnej veci podnet na mimoriadne dovolanie 1. decembra 2008 minister financií Slovenskej republiky („ako osoba dotknutá a poškodená“) a 10. decembra 2008 účastník konania – T., a. s.,

- generálny prokurátor doručil 2. decembra 2008 najvyššiemu súdu „*mimoriadne dovolanie proti rozsudku Krajského súdu... z 1. marca 2007 č. k. 29 Cb 1/00-1117 a rozsudku Najvyššieho súdu... zo 7. augusta 2007 č. k. 3 Obo 141/2007*“, v odôvodnení mimoriadneho dovolania generálny prokurátor okrem iného uviedol, že „*Podnet na podanie mimoriadneho dovolania podala Slovenská republika zastúpená Ministerstvom financií Slovenskej republiky, a to ako osoba dotknutá súdnymi rozhodnutiami. Slovenská republika zastúpená Ministerstvom financií Slovenskej republiky je jediným akcionárom spoločnosti T. ... (žalovaný).*“,

- podaním doručeným najvyššiemu súdu 27. januára 2009 generálny prokurátor doplnil dôvody mimoriadneho dovolania z 2. decembra 2008 a okrem iného uviedol, že „*... Mimoriadne dovolanie zároveň podávam aj na základe podnetu účastníka konania na strane žalovaného – T. ... Ďalej mimoriadne dovolanie podávam aj na základe podnetu I. M., ktorého možno ako bývalého ministra financií... posudzovať ako osobu dotknutú predmetnými rozhodnutiami.*“.

III.

7. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia sťažnosti vo veciach, na ktorých prerokovanie ústavný súd nemá právomoc, sťažnosti, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné sťažnosti,

alebo sťažnosti podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj sťažnosti podané oneskorene môže ústavný súd odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Rovnako môže ústavný súd odmietnuť sťažnosť aj vtedy, ak je zjavne neopodstatnená.

8. Jedným z dôvodov odmietnutia ústavnej sťažnosti je situácia, keď ide o návrh podaný niekým zjavne neoprávneným (bod 7), a touto procesnou vadou trpí aj sťažnosť podaná sťažovateľom.

9. Ústavný súd sa ústavnosťou oprávnenia (aj) generálneho prokurátora podať dovolanie už zaoberal a nálezom sp. zn. PL. ÚS 43/95 z 10. septembra 1996 rozhodol, že toto oprávnenie (vo vtedy platnom znení Občianskeho súdneho poriadku, pozn.) je v rozpore s ústavou. Podľa názoru ústavného súdu vysloveného v odôvodnení citovaného nálezu tento mimoriadny opravný prostriedok by mohol v novej právnej úprave patriť generálnemu prokurátorovi pri dodržaní (v okolnostiach danej veci) podmienky viazanosti podania tohto mimoriadneho opravného prostriedku na predchádzajúci podnet zo strany pôvodného účastníka konania (s výnimkou prípadov, keď môže prokurátor vstúpiť do konania), rešpektujúc tak autonómiu vôle strán a právo na súkromie. V tejto súvislosti ústavný súd uviedol (pozri citovaný nález), že „procesné dispozičné právo účastníka občianskeho súdneho konania (podať či nepodať žalobu, riadny či mimoriadny opravný prostriedok) možno považovať za jeden z aspektov ústavného práva autonómie vôle strán“ a prípadné podanie dovolania „bez ohľadu na vôľu účastníkov konania“ treba považovať „za nesúladne s ústavným právom na autonómiu vôle strán (účastníkov konania)“. Následne zákonodarca zákonom č. 169/1998 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov, s účinnosťou od 1. júla 1998 zaviedol do civilného procesu nový druh mimoriadneho opravného prostriedku, ktorý nazval mimoriadne dovolanie a zveril generálnemu prokurátorovi oprávnenie ho podať na základe predchádzajúceho podnetu účastníka pôvodného konania, osoby dotknutej rozhodnutím súdu alebo osoby poškodenej takýmto rozhodnutím. Priznanie tohto práva účastníkovi konania (súladne s požiadavkou ústavného súdu uvedenou v náleze sp. zn. PL. ÚS 43/95) prijala predovšetkým rozhodovacia prax súdov bez väčších problémov, čo ale nie je možné povedať v súvislosti s priznaním tohto oprávnenia osobe, ktorá je

rozhodnutím súdu dotknutá alebo poškodená. Ústavný súd ne/súladi mimoriadneho dovolania (konkrétne § 243e OSP) opakovane posudzoval vo veci sp. zn. PL. ÚS 57/99, pričom návrhu najvyššieho súdu nevyhoviel. V podstatnom (v okolnostiach danej veci) ale uviedol, že podnet na podanie mimoriadneho dovolania môže podať „len osoba, ktorá má priamy vzťah k napádanému rozhodnutiu... tento podnet je úplne v dispozícii účastníka konania alebo osoby, ktorej sa súdne rozhodnutie (proces, ktorý mu predchádzal) negatívne dotklo alebo ju poškodilo“. V neposlednom rade v súvislosti s možným porušením autonómie vôle strán a práva na súkromie uviedol, že obidva princípy nie sú porušené „do tej miery, aby to zakladalo neústavnosť. Je síce pravda, že do istej miery podanie mimoriadneho dovolania vytvára stav, v ktorom sa zasahuje do právnych pomerov osôb, ktoré patria do sféry autonómie vôle strán a práva na súkromie, ale tento zásah je opodstatnený...“.

10. Známe sú tiež postoje predstaviteľov právnej teórie na Slovensku, podľa ktorých „Osoba dotknutá rozhodnutím súdu a osoba poškodená rozhodnutím súdu sú... novými subjektmi občianskeho procesu, ktoré nemajú žiadnu teoretickú, ale ani legislatívnu oporu. Procesná legitímácia týchto osôb na podanie podnetu je vágna a napovedá veľa o tom, že v tejto časti novela Občianskeho súdneho poriadku nerešpektuje ústavným súdom judikovanú autonómiu vôle strán a právo na súkromie. O procesnej legitímácii týchto osôb rozhoduje generálny prokurátor, ktorý však v civilnom procese nemá žiadne rozhodovacie oprávnenia“ (J. Mazák: Komentár k Občianskemu súdnemu poriadku 99/1963 Zb.: § 243e-243j, systém ASPI).

11. Najvyšší (dovolací) súd sa v kontexte ustanovenia § 243e ods. 1 OSP zaoberal výkladom pojmu „dotknutá“ či „poškodená osoba“. V tejto súvislosti napr. v uznesení sp. zn. M Cdo 170/2002 („Zo súdnej praxe“ č. 33/2004) uviedol, že „... osobou dotknutou alebo poškodenou rozhodnutím súdu treba rozumieť takú osobu, ktorej práva a oprávnené záujmy boli rozhodnutím súdu poškodené alebo do práv a oprávnených záujmov ktorej bolo rozhodnutím súdu nepriaznivo zasiahnuté“. Podobne v uznesení sp. zn. 3 MCdo 22/2007 („Zo súdnej praxe“ č. 4/2009) uviedol, že „... osobou dotknutou (poškodenou) napadnutým rozhodnutím je len osoba, ktorej práva a oprávnené záujmy boli rozhodnutím súdu

poškodené alebo do práv a oprávnených záujmov ktorej bolo rozhodnutím súdu nepriaznivo zasiahnuté. Z ustanovenia § 243e ods. 1 OSP treba vyvodit', že určitá fyzická alebo právnická osoba ako ten, kto robí a generálnemu prokurátorovi Slovenskej republiky adresuje podnet na mimoriadne dovolanie, musí byť reálne (negatívne) dotknutá napadnutým rozhodnutím. Uvedený stav musí byť daný aj v čase podania mimoriadneho dovolania. Nepostačuje preto iba predpoklad, že za určitých (objektívne nie istých) okolností môžu byť práva a oprávnené záujmy tejto osoby v budúcnosti (prípadne) dotknuté.“. Uvedený súdno-aplikačný výklad má nepochybne spojitosť aj s osobou sťažovateľa (bod 13).

12. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že sťažovateľ sa nemohol stať účastníkom posudzovaného dovolacieho konania tým, že mu dovolací súd doručil doplnenie dôvodov mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora z 27. januára 2009 (bližšie bod 2). Účastníkmi predmetného dovolacieho konania (sp. zn. 1 M Obdo V 22/2008) boli prima facie na strane žalobcu Š., a. s., a Š. I. s. r. o . (resp. ich/jej právny nástupca), a na strane žalovaného T., a. s., a na tomto stave nemôže nič zmeniť ani okolnosť súvisiaca s doručením doplnenia dôvodov mimoriadneho dovolania sťažovateľovi. Sťažovateľ v tejto súvislosti rovnako nesprávne interpretuje (pozri bod 2) ustanovenie § 243i ods. 1 OSP („mimoriadne dovolanie doručí dovolací súd účastníkom konania na vyjadrenie“), ktorého význam spočíva v zákonom ustanovenej povinnosti uloženej súdu doručiť dôležitú písomnosť (na základe ktorej sa koná o dovolaní) účastníkom konania, aby sa k nej mohli vyjadriť. Prisudzovať tomuto ustanoveniu ten význam, že doručením doplnenia mimoriadneho dovolania sťažovateľovi sa tento stal účastníkom konania, je právne neudržateľné.

13. Podľa názoru ústavného súdu sťažovateľ zjavne nie je ani osobou dotknutou (poškodenou) rozhodnutím súdu (§ 243e ods. 1 OSP), a to bez ohľadu na závažnosť výhrad uvedených v bode 9 a 10; ich význam podľa názoru ústavného súdu iba potvrdzuje potrebu reštriktívneho výkladu pojmu osoba dotknutá (poškodená) rozhodnutím súdu, ako napokon postupuje aj súdno-aplikačná prax (bod 11). Sťažovateľ status osoby dotknutej (poškodenej) rozhodnutím súdu v rámci podaného podnetu odôvodňuje (bod 2) iba tým, že je bývalý

minister (osoba dotknutá), resp. že je občan a zároveň volený zástupca občanov (osoba poškodená). Uvádzané postavenie sťažovateľa (bývalý minister, občan, volený zástupca občanov) vzhľadom na rozhodovaciu prax najvyššieho súdu (bod 11) je právne nedostatočné pre záver o reálnej a negatívnej spojitosti sťažovateľa s napadnutými rozhodnutiami súdov (krajského a najvyššieho). Toto muselo/malo byť známe aj generálnemu prokurátorovi (bod 6 tretia odrážka), resp. príslušnému dovolaciemu senátu. V okolnostiach danej veci osobou dotknutou (poškodenou) rozhodnutím súdu môže byť Ministerstvo financií Slovenskej republiky, ktoré je jediným akcionárom žalovanej spoločnosti T., a. s., ktoré toto právo podnetu aj využilo a na jeho základe generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie. V neposlednom rade ústavný súd pripomína, že podnet na podanie mimoriadneho dovolania podal aj účastník konania – žalovaný.

14. Z dôvodov uvedených v bode 13 nemôže obstať ani tvrdenie sťažovateľa v bode 2 in fine (sťažovateľ poukazoval na ustanovenie § 148a ods. 2 OSP a na rozhodnutie ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 148/04).

15. Ústavnú sťažnosť na základe uvedeného nepodala osoba na to oprávnená, keďže medzi napadnutým opatrením predsedu ani postupom najvyššieho súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 1 M Obdo V 22/2008 a tvrdeným porušením základných práv dotknutej osoby (sťažovateľa) neexistuje jasný príčinný vzťah, kauzalita. Nie je úlohou ústavného súdu preskúmať správnosť opatrenia predsedu či postup najvyššieho súdu, ale len to, či sa napadnuté opatrenie alebo postup súdu skutočne zakladá na porušení sťažovateľových ústavne zaručených právach a slobodách.

16. Z uvedených súvislostí vyplýva, že sťažovateľ nebol účastníkom namietaného dovolacieho konania a ani nepreukázal status osoby dotknutej (poškodenej) rozhodnutím súdu, preto musela byť jeho sťažnosť odmietnutá ako podaná zjavne neoprávnenou osobou (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde). Ústavný súd rozhoduje iba na návrh oprávnených subjektov, nie sponte sua. Zistený procesný nedostatok má za následok, že ústavný súd nemôže/nemá oprávnenie vecne preskúmať ani v bode 3 namietané skutočnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. januára 2010